

Det vil sige, at hver artikel eller bog indskrives med de nødvendige data, og kodes i forhold til DHBs klassifikationer, så der dels vil kunne søges på edb i alle disse dimensioner, dels udskrives en papirversion hvor de er reduceret til en dimension, svarende til DHB idag. Desuden vil der formentlig være brug for nogle transportable datamater. Totalt budget 1–200.000 kroner.

2. Redaktørerne af DHB skal primært have en redigerende rolle. De skal rekruttere folk, som kan bringes til at indskrive og klassificere artikler og anmeldte bøger i de relevante årgange af et tidsskrift, hvis indhold vedkommende gerne ser i DHB. Omkostningerne i denne fase vil være meget små.
3. Når dette arbejde er kommet så langt at det har praktisk værdi skal det stilles til rådighed for brugerne. Det kan i hvert fald ske som en fil på et offentligt tilgængeligt anlæg (f.eks. det der er under opbygning på Det kongelige Bibliotek). Så kan de interesserede og kyndige selv trække kopier. Desuden bør der, hvis det er økonomisk muligt, udgives en billig papirversion. Optimalt bør der stilles et DHB-brugsprogram til rådighed. Omkostningerne vil variere efter, hvor meget service man giver, men behøver i minimaltilfældet ikke at være store.
4. Derefter kan der ske komplettering, enten ved at man går videre efter det samme princip, eller ved at man efterhånden bringer årgangene op til den kendte, principielt komplette dækning, eller begge dele. Den stadig mere komplette edb-version skal så løbende stå til rådighed til brug og kopiering. Efterhånden som årgange, eller grupper af årgange, når den rette standard kan der udgå en endelig trykt version, hvis det til den tid stadig har interesse. Hvis det ikke sker vil et specialiseret, lettilgængeligt brugerprogram være på sin plads. Også her vil omkostningerne rette sig efter hvad man yder.

Vejen til en bedre Dansk historisk Bibliografi kommer altså til at gå over en historisk ar-

bejdsbibliografi, mens en datamatisering af *fremstillingsfasen*, og først sekundært af brugen, gør det muligt dels at inddrage en bredere kreds af medarbejdere, dels at udvide, så arbejdsbibliografien ikke bliver definitiv.

Ann R. Welling:

Dansk historisk Bibliografi – kommentar til en anmeldelse

Må det være mig tilladt at knytte nogle kommentarer og korrektioner til Per Deskovs anmeldelse af Dansk historisk Bibliografi 1974–76 (F&N XXX:4, s. 300–303).

Jeg er helt enig med Per Deskov (PD) i, at DHB's fremtid bør tages op til nærmere overvejelse, også med henblik på, hvad der eventuelt kan undværes.

Med hensyn til PD's kritik af *rækkefølgen* inden for de enkelte grupper må det dementeres, at noget skulle stå »hulter til bulter«. Jeg har overalt fulgt DHB 1913–42 så tæt som muligt. I den gruppe, PD fremhæver, »arkæologiske vidnesbyrd« – som er flyttet til hovedgruppen Vikingetiden, fordi arkæologi i øvrigt er udeladt på grund af den eksisterende specialbibliografi – er rækkefølgen: Alment, og flere udgravninger; større, enkelte udgravninger (alfabetisk efter fundsted); mindre fund; »trelleborge«; herefter Jelling og, som noget nyt, artikler vedr. marinarkæologi. Jeg skal gerne bekræfte, at rækkefølgen ikke fremtræder synderlig klart, især ikke, hvis man ikke har DHB 1913–42 ved hånden.

Hvad bibliografier angår, er det et *gennemført* princip, at de altid kommer først i deres emnegruppe. Men med »emnegruppe« mener jeg både synlig overgruppe med overskrift og »usynlig« undergruppe. Den bibliografi, som PD nævner, nr. 819, hører til sidstnævnte type, idet Danmarks socialistiske Parti er et særligt parti, som blot ikke har fået sin egen overskrift. Mængden af overskrifter er styret af, hvor mange indførsler, der ville blive i en gruppe.

Til PD's kritik af, at der ikke findes tilstrækkeligt med regionalhenvisninger, må det slås fast, at DHB i hele sin opbygning opererer med, at regionalstudier står under emnet

(f.eks. enkelte steder landbrug under landbrug, enkelte byers handel under handel osv.), og at der aldrig har været henvisninger fra disse eller lignende steder til topografi. Hvis en speciel bogsamling (nr. 2257) virkelig skulle have henvisning til dens fysiske placering, så skulle der rigtig mange henvisninger til, og så bør det ihvertfald ikke være afgørende, om lokaliteten står i titlen. Et udtømmende regional-register ville naturligvis være en stor hjælp i benyttelsen af DHB, men kræver enten brug af edb, eller meget store personalemæssige ressourcer, og ingen af delene var til stede. DHB 1974–76 er udarbejdet på helt manuel basis, desværre, og det antal henvisninger, jeg kunne overkomme, er forholdsmæssigt alligevel af noget større omfang end i DHB 1913–42. Så godt som alle enkeltpersoner, der optræder uden for den personalhistoriske afdeling, har en henvisning i personalhistorie. (Indrømmet: netop Johan Thomas Lundbye, som PD har fundet, burde have haft en henvisning).

PD's ønske om mere udenlandsk materiale forstår jeg ikke. Udenlandske tidsskrifter er grundigt gennemgået. Der er gennemset mange, også flere end det fremgår af tidsskriftlisten, og Det kongelige Biblioteks samlinger af udenlandske Danica er naturligvis også gennemgået, herunder Dania Polyglotta. Hvis der *alligevel* skulle mangle noget, vil jeg selvfølgelig gerne vide det, så det kan medtages i DHB 1970–73.

Med hensyn til den »groft mangelfulde« registrering af kunstmuseers vejledninger er det rigtigt, at der mangler vejledninger fra Skagens museum, Sorø Kunstmuseum og Lolland-Falsters Museum. Af disse er imidlertid kun den sidste registreret i Dansk Bogfortegnelse, så det er vel undskyldeligt, at de øvrige ikke er fundet. Fra Esbjerg Kunstforenings Samling har Det kongelige Bibliotek intet katalog, Bogfortegnelsen heller ikke. Desuden er kunstkataloger jo nok på grænsen af, hvad DHB bør medtage, og netop derfor har eftersøgningsarbejdet på dette område ikke været helt så grundigt som på de øvrige områder.

Sammenfattende synes jeg, at PD's kritik dels indeholder misforståelser og dels forven-

ter mere, end man med rimelighed kan forlange, når man betænker, hvordan bibliografien hidtil er blevet fremstillet. Som allerede sagt er jeg helt enig i, at det er på sin plads at diskutere DHB's fremtid; også radikale ændringer kan tænkes. Men man må dels holde sig for øje, at DHB ikke kun skal indeholde det, der *ikke* findes i andre bibliografier, dels må man vide, at den standard, PD forestiller sig, kun kan gennemføres, hvis stoffet fra begyndelsen bliver maskinelt bearbejdet, og hvis de fornødne arbejdsmæssige ressourcer er til stede.

Harald Ilsøe:

Dansk historisk Bibliografi – fortid, nutid og fremtid

Tak til redaktionen af Fortid og Nutid og Per Deskov, fordi de finder Dansk historisk bibliografi værdig til debat. DHB angår alle, der arbejder med emner inden for dansk historie, og forhåbentlig vil nogle brugere nu benytte lejligheden til at fremkomme med deres meninger og erfaringer m.h.t. værkets tjenlighed i forskellige sammenhænge. En eventuel debat bør dog nødvendigvis afspores af uklare eller skævt opfattede præmisser. Som tilsynsførende udpeget af de to historiske foreninger har jeg haft et medansvar for tilblivelsen af DHB 1968–76 og føler mig foranlediget til dels at kommentere Per Deskovs oplæg, dels at oplyse, hvordan en løsning af de bestående problemer allerede synes på vej.

DHB udgør et corpus, der består af lidt uensartede bestanddele. Fælles er en bred historisk dækning uden smålig skelnen mellem stort og småt eller mellem videnskabeligt og populært, og svarende hertil er stoffet redigeret efter en systematik med mange forgreninger. Denne systematik, udarbejdet af Erichsen og Krarup, blev i hovedsagen bibeholdt af Henry Bruun ved udarbejdelsen af årgangene 1913–47, men på adskillige punkter forbedret og finpudset. I alle indtil nu udkomne bind angives systemet i fyldige indholdsfortegnelser, hvor den hierarkiske opbygning markeres ved typografiske indrykninger. Vil man finde hurtigt ind til enkelte